

III KNIHA ZLIN

Tanja Dückersová

NEJDELŠÍ DEN V ROCE

The translation of this work was supported by a grant from the Goethe-Institut that is funded by the Ministry of Foreign Affairs.

Originally published as „Der längste Tag des Jahres“

© Aufbau-Verlagsgruppe GmbH, Berlin 2006

Negotiated by Aufbau Media GmbH, Berlin

Translation © Lenka Housková, 2008

Cover and layout © Lucie Mrázová, 2008

ISBN 978-80-87162-11-8

Telefon zazvonil v pravé poledne. Benjamin a Nana se do bytu nastěhovali teprve před týdnem, telefon ještě nestál tam, kde by měl mít své místo v budoucnu; na zemi leželo několik klubek šňůr, stočených jako černí hádci. Ve vzduchu byl cítit pryskyřičný zápach švédského laku na nábytek. Právě se pokoušeli přelakovat starou šatní skříň, kterou z půdy snesli Benjaminovi rodiče a stěhováci ji převezli přes půl Německa.

Chvilíčku se ve vzduchu vznášela i otázka, kdo k tomu zatracenému telefonu půjde. Nana se zarazila se štětcem v ruce, dvě tři hnědé kapky jí stekly na světlé tenisky, studená vlhkost jí pronikla až k prstům. Pak se pohnula, protože Bennie štětec nepouštěl a dál natíral staré dřevo.

Když běžela chodbou k telefonu, zavolala ještě přes rameno: „Snad to není Filou!“

Vzápětí se nohama zamotala do černých kabelů, a když se natahovala pro sluchátko, málem upadla. Haló, které ze sebe vyrazila, znělo udýchaně.

Ozvala se Bennieho starší sestra Sylvie. Už podle jejího hlasu Nana poznala, že se něco děje.

Nana a Bennie byli zamilovaní. Nebylo těžké to poznat. V galerii to byli právě oni dva, kdo na konci vernisáže

ještě tančili v pevném objetí, i když neonové osvětlení už dávno zhaslo a do malé místnosti dopadalo pouze světlo pouličních lamp. Před usnutím si dávali pusy na dobrou noc a nedokázali přestat, protože ani jeden z nich nechtěl být poslední. Ráno při snídani si dlouze vyprávěli o exotických místech, která společně navštíví, až si to budou moci dovolit. Plánovali delší cestu do severní Afriky. Možná už příští léto. Rozhodně ne letos! Protože tohle léto mělo být tím nejteplejším v posledním století. Horka propukla již teď v druhé půlce června. Dokonce i ve Skandinávii pálilo slunce celé dny. V jižní Francii už zemřelo na srdeční choroby kolem šesti tisíc lidí. V Řecku devět tisíc. A v jižním Německu následovala jedna tlaková výše za druhou. Bennieho rodiče si nedávno v telefonu stěžovali na neskutečně horké počasí ve Fürstenfeldbrucku – na zahradě toho tolik uschnulo! – a ptali se, jestli si Bennie a Nana vezmou na zařízení bytu alespoň pár dní nebo celý týden volno. Nepochopili, že Bennie ani Nana si nemusí „brát volno“ nikdy. Buď měli volno stále, nebo vůbec. Koho zajímalo, jestli se výstavy u *Bennieho & Clydea* (Bennieho partner se skutečně jmenoval Clyde) mění po čtyřech, nebo šesti týdnech? A kdo by se ptal na to, kdy Nana odevzdá svou disertaci a výbor esejí?

Nemohli vědět, že Bennie a Nana se nastěhovali do jednoho bytu přes všechnu svou lásku hlavně kvůli tomu, aby ušetřili. Telefon, lednička, stereo, pračka, kávovar, na všem se něco ušetřilo. Samozřejmě včetně energie a nájmu. A času a peněz utracených za neustálé přejíždění mezi oběma byty; berlínská městská doprava zase zdražila ceny jízdného. Bennie a Nana si všechno nejprve dobře promysleli. Jak už to tak chodí u lidí, kteří musí ve dvou vyjít se dvěma tisíci eury měsíčně.

Na telefonát se Sylvii by Nana nikdy neměla zapomenout, ale za dvě minuty už nevěděla, jak proběhl a co vůbec Sylvii odpověděla. Z rozpačitosti a napětí zřejmě prohodila několik zdvořilých bezvýznamných frází. Bůhvíproč jí v hlavě znělo slovo „precedens“ a před Benniem mluvila o „amnézii vyvolané šokem“. Svůj stav dokázala samozřejmě okamžitě přesně popsat, ale to, co se stalo, stále ještě nedokázala pochopit. Benniemu řekla, že v extrémních situacích reaguje naprosto klidně. Zděšení a strach u ní většinou přicházejí později. Jako dítě se řízla do prstu elektrickým otvíračem konzerv tak hluboko, že jí najednou přišel jako něco cizího, něco, co už k ní vlastně nepatří a je k ní jen volně připojené. Ani nebrečela, pomalu došla po ulici k nemocnici, kterou měli za rohem, zanechávajíc za sebou krvavou stopu. Teprve půl roku nato začala mít noční můry o prstech, které se lámaly jako slané tyčky, a o rukou, které se zkroutily a roztekly, jako by byly z vosku.

Dokázala si vzpomenout jenom na to, že se Sylvie, poté co jí vše nezvykle pisklavým hlasem vylíčila, rozplakala.

Vše, co se stalo po jejich rozhovoru, si Nana vybavuje docela jasně. S nesmyslnou přesností. Jako by jí ta vzpomínka chtěla záměrně mučit. Jaký význam by jinak mělo, že člověk věci, které by si rád pamatoval, zapomene během několika vteřin, a jiné, které ho po zbytek života budou tížit, ještě po letech dokáže vylíčit do detailu?

Nana dál svírala sluchátko v ruce a přes chodbu se zahleděla na Bennieho.

Zrovna chtěl začít natírat skříň zevnitř. Když otevřel její dveře, měla pocit, že cítí až do chodby, jak se vůně nového laku mísí se závanem starého dřeva, půdy a tajemství navždy uplynulých a zapomenutých životů. Naně se zdálo, že právě začal splývat její starý život s novým.

Spatřila, jak se Bennieho ruce, které si během několika odpolední v parku tak pěkně opálil, pohybují se štětcem pravidelně nahoru a dolů a jak vysušené dřevo saje lesklý lak, odrážející slunce.

Nana si i po delší době dokázala přesně vybavit, jakou radost měl Bennie při pohledu na nově natřené dveře, jak je nejprve zevnitř a pak i zvenku zkoumal, a nakonec si je se zalíbením spokojeně prohlížel. V jeho postoji bylo cosi dětského a důvěrného.

Vůbec si jí nevšimal, protože si myslel, že vede zase jeden ze svých nekonečných telefonátů s Filouem. Ale právě v tu chvíli už Nana věděla, že jeho otec dnes ráno nečekaně zemřel.

Právě tahle chvíle, která je nyní rozdělovala – ona už věděla, on ještě ne –, byla asi nejhorší.

Jak často již Nana pocítila, že se její život v tu ránu zastavil. Týdny a měsíce připomínaly svou rozlehlostí a pustotou náhorní plošiny And – nebo prozaičtěji: frontu. Tenhle pocit, že je třeba vybojovat každý další krok, každý pokrok, že každá změna váží tuny – a pak ta ne-skutečná rychlost, která vše obrátí vzhůru nohama!

Najednou si představila toho šedesátiletého muže, který spolu s ní a tisíci dalšími běžel přes Brooklynský most v New Yorku zahalený oblakem kouře – ta překvapivá blízkost k tomu o tolik staršímu neznámému muži, dlouhý rozhovor, pohledy – nepoznamenané žádostivostí –, rychlá výměna telefonních čísel a adresy. A pak: Už o sobě nikdy neslyšeli.

Držela v ruce sluchátko a hleděla na Bennieho, který žil o třicet vteřin déle než ona ve svém starém světě, zaujatý i nadále starou skříní a jí se najednou zdál tolik vzdálený. Možná právě tohle mohlo zapříčinit začátek jejich odcizování. Před chvilkou se ještě při natírání do-

týkali lokty, bavili se o filmech. Teď jako by mezi ně vjel blesk.

Nana najednou nevěděla, jak má Benniemu předat sluchátko. Má mu něco naznačit? Ale jak a co? Neodlehčila by ta hloupá věta „je to vážné“ celou situaci? Nebo byla přebytečná? Měla by se Benniemu nějak hluboce – jak – podívat do očí?

Na nějaké rádo by psychologické strategie byla příliš unavená. Měla by se tvářit, jako by se jednalo o běžný telefonát Bennieho sestry? To jí přišlo příliš zbabělé.

Držela v ruce sluchátko – s vyčkávající a plačící Sylvii na druhé straně – a strnule stála v chodbě, zírala na změť kabelů, které se jí stáčely u nohou, jako by ji chtěly spoutat. Pak se téměř v panice pokusila z nich vyprostit a málem přitom upadla, odložila sluchátko na policičku s telefonním seznamem a s úplně ztuhlými nohama vyrazila do obývacího pokoje.

Každíčký krok se zdál být neskutečně těžký, i kvůli podlamujícím se kolenům. Jak cizí se jí najednou jejich byt zdál. Slunce ozařovalo kuchyni přímějí a ostřeji než v jejím starém příbytku a Nana se najednou necítila příjemně prohřátá jako při první návštěvě, ale spíš nepříjemně odhalená. Každý krok se jí zdál těžší, obtížnější – najednou měla pocit, že dokáže pochopit lidi trpící agorafobií.

Když procházela velkou prázdnou místností, znovu jí problesklo hlavou: Co jenom Benniemu řeknu? Rozhodla se, že se mu podívá do očí, ale nezvládla to. Třeba jsem v tu chvíli prostě chtěla být hlavně diskrétní, omlouvala se později. Bennie si měl smrt svého otce nejprve prožít „sám pro sebe“, čelit jí chvílku sám, než se o ni budou další desetiletí svého vztahu dělit, probírat ji a omílat.

Řekla – skoro jako rozkaz: „Pro tebe! Tvoje sestra Sylvie!“

Pak přemýšlela, jestli má za Benniem zavřít dveře, aby mohl v klidu telefonovat. Nebo to bude působit odtažitě? Nakonec za sebou dveře zavřel sám.

Trvalo snad věčnost, než Bennie zavěsil. Prudké letní slunce do jejich zatím ještě holého bytu pronikalo skutečně příliš ostře. Nikde nebyl kousek úkrytu, příjemný kout skýtající trochu stínu; cítila se být všemu – i osudu – příliš vystavená, *my home is not yet my castle*. Jen ta temná skříň se svou zemitě pryskyřičnou vůní působila jako meteorit z jiné planety, přesněji řečeno jako z dětství Bennieho otce.

Nana stála uprostřed kuchyně a cítila se opuštěná jako prázdná kaplička v širém poli. Ona, která se nerada nudila a ráda si stěžovala na svůj „plný diář“, nemohla v tu chvíli dělat nic jiného než čekat a potit se.

Chvíli dokonce přemýšlela o tom, jestli zná nějaký román, film či divadelní hru, ve které byl někdo v podobné situaci jako ona. Nevzpomněla si na nic – což se ovšem dalo připsat i jejímu momentálnímu rozrušení. Nevybavila si však ani žádnou kamarádku, která by něco podobného zažila... O takových chvílích se většinou nemluvilo – o prvních hodinách následujících po takovéhle zprávě –, to, co se vyprávělo, byl příběh, *story* pěkně zpracovaná pro čtenáře či posluchače. Ani smrt nedokázala předepsanou formu vyprávění narušit. Příběh zůstane příběhem. Jaké to je, když se najednou nechtěně jako první dozvíte to snad nejintimnější, co se může druhý člověk, ač třeba milovaný, ve svém životě dozvědět?

Zatímco Bennie hovořil se Sylvíí, přistihla se Nana při tom, že myslí na Fridolínovu smrt. Taková nevhodná

myšlenka! Ale co bylo v tuhle chvíli vhodné? Nepředpokládalo slovo „vhodné“, že známe formu, rámec, kontext, do něž by se mělo něco hodit? Prarodiče, strýc, teta, o každé téhle smrti se vždy dozvěděla jen z úmrtního oznámení nebo od matky. Otřepané věty. Klid po bouři. Nikdy při tom nebyla. Ale když zemřel Fridolín po několika týdenních mukách na rakovinu, shodli se s Filouem, že nic podobného ještě nezažili. Tehdy jim bylo osm. Ještě několik let se pak starali o Fridolínův hrobeček za popelnicemi a kontejnerem na sklo ve třetím dvoře.

Bennieho otec byl mrtvý a ona nedokázala myslet na nic jiného než na morče.

Když Jacques, její velká láska před Benniem, opustil se svými dvěma námořními kufry jejich společný byt, zůstalo na prahu trochu písku. Vzorek jeho podrážky. Nana dlouho tenhle otisk nesmetla. Pod nejrůznějšími záminkami musely návštěvy podivnou stopu obcházet. Nejhorší bylo ale to ticho. Najednou se jí začalo stýskat po nocích, v nichž na něj nahlas křičela: „Čína a na tak dlouho! A co bude s námi! To je ti kariéra přednější než já? Netušila jsem, že máš takové priority!“

Později si svůj vztek vybíjela na jedné znužené terapeutce s rozčuchanými vlasy ve vytahaných džínách.

Ticho. Tehdy začala s hyperventilací. Hlasité dýchání jako obrana proti tichu. Kamarádky, které si stále chtěly povídat, byly přesvědčené, že by si Nana měla pořádně vylít srdce. Domnívaly se, že potřebuje „odreagování“. Tehdy s Fridolínem a později s Jacquesem. Ona si přála zůstat stát v dešti za popelnicemi a promoknout na kost nebo užasle putovat prstem po mapě z Berlína až do Šanghaje. Sem a tam, tam a sem. Nádech, výdech, sem a tam, tam a sem. A hlavně pěkně pomalu.

Najednou Nanu přepadl strach. Strach z okamžiku, kdy se Bennie vrátí od telefonu, strach zařizovat tenhle

byt, strach z další vernisáže – nechápala, co se to s ní děje. Na chvilku si zakryla dlaněmi obličej a otočila se zády ke slunci. Pak už nedokázala vydržet ani pálení do zátylku.

Dřepla si ve stínu skříně na čerstvě položené linoleum, které v horku začalo nepříjemně zapáchat. I barva podlahy, v tónu světlého písku, která se jí ještě před třemi dny zdála úžasná, jí najednou vadila. Jak moc by si teď Nana přála mechově zelenou, šedivou jako holubí peří, temně modrou barvu, do níž by se mohla ponořit očima. Důvěrně známou barvu. Čelist, ramena, boky, kolena, všechno ji bolelo, jak křečovitě se choulila. Najednou se Nanin strach a napětí změnilo v přání něco podniknout. Vyskočila, s pozorným pohledem prošla kuchyní, ložnicí a pracovnou a napjatě přemýšlela, kam by mohli pověsit tři obrázky, které sama namalovala. Vše kolem ní bylo tak holé, tak prázdné – najednou ji přepadl pocit, že to tu nevydrží už ani pět minut. Vysoké stropy byly pro ni i Bennieho důvodem, proč se rozhodli právě pro tenhle byt – najednou ji ovšem přepadl pocit, že by nejraději holé zdi celé pokryla obrazy. Myslela na svoje malby: sršící barvami. Možná až moc světle zelené, příliš kobaltově modré. Samozřejmě spořádaný, disciplinovaný chaos: vše obklopené, ohraničené linkami barvy olova. Žádná divočina.

Našla asi deset míst, kde by si obrazy dokázala představit. Cokoliv by pro ně bylo lepší než jejich současné místo ve dvou stěhovacích bednách v koupelně.

Nana se už vydala k bedně s náradím pro vrtačku a hmoždinku šestku, ale pak ji napadlo, že by se ten hluk mohl Benniemu a Sylvii zdát netaktní.

Zamyslela se nad tím, čím vyplnit čas, zaměstnat ruce a snad i ducha. Jistě že si přitom vzpomněla na skříň. Jenže kdo by se staral o to, jestli je stará skříň už celá natřená, když právě ztratil otce?

Vzala štětec a nasadila ho tam, kde předtím přestala. Když dokončovala započaté tahy štětcem, dala se najednou do pláče. Teprve nyní si uvědomila, že už Bennieho otce nikdy neuvidí. Nikdy si na něj nebude moci udělat názor, nikdy nepochopí, proč byl Bennie doma úplně jiný než v Berlíně. Nikdy ho neuvidí! Opřela si hlavu o křídlo dveří. Slzy kapaly na lesknoucí se lak a nechávaly za sebou světlé krátery, které jí navždy budou připomínat tenhle den.

Nana neplakala ráda, přišlo jí to vždy jako kapitulace. Když plakala, ztrácela kontrolu, zaběhla se v myšlenkách do staré slepé uličky, do které se dostala, když umřel Fridolín, když zesnul její dědeček, když se zavraždil její soused a když ztratila v jednom hostelu svůj oblíbený přívěšek: Už ho nikdy neuvidím! Vážně si to nedokázala představit. Jak si také představit slovo „nikdy“? Nebo „nekonečno“? Už jako dítě ji trápilo, že si nedokáže představit ani to, že by vesmír mohl být konečný, ani že by byl nekonečný. Přemýšlela o tom tak dlouho, až dostávala mučivé bolesti hlavy. A nenáviděla tuhle otázku, na niž nedokázala najít ani vzdáleně uspokojivou odpověď. Nakonec ji maminka ozařovala horským sluníčkem, aby se těch neskutečných bolestí hlavy zbavila.

Dosud se s Bennieho rodiči setkala dvakrát. Poprvé se u nich s Benniem zastavili při cestě do Prahy. Když jí vyšel Pavel naproti, překvapilo ji, jak byl štíhlý a jak sportovně vypadal. Specialistu na pouštní faunu si představovala méně atraktivního, shrbeného, možná dokonce o holi. Měl pěstěnou bílou bradku a kalhoty ke kolenům (protože ho pokaždé viděla v létě, přišlo jí, jako by krátké kalhoty nosil po celý rok). Vybavila si i jeho ruce – velké, ale ne příliš hrubé mužské ruce, jaké měl i Bennie.

I dům ji překvapil. Byl nápadně temný a přes svou rozlehlost působil jako jeskyně. Nejvíce světla vycházelo z nejrůznějších terárií.

Obývací pokoj byl zařízený těžkým polstrovaným tmavě zeleným nábytkem a masivním koženým sofa a vévodilo mu dlouhé terárium s oranžovočerveným tropickým světlem. Televize vedle něj vypadala jako odhozená hračka. Před teráriem ležel uválený hnědý manšestrový polštář a Nana usoudila, že na něm vysedává dlouhé hodiny tichý pozorovatel.

Jeskyňovitý charakter místnosti podtrhovaly obrazy a plakáty na zdech. Ukazovaly německou krajinu – úzké stezky, které navždy mizely v hlubokém lese, vesele nakročené poutníky s červenými tvářemi; z očí jim vyzařovala radost z putování, která v sobě měla cosi dětinského. Jiné zpodobňovaly obojživelníky, ještěry a podobnou havěť – Nana se v rozdílech nevyznala. Všechna zvířata působila poněkud heroicky, protože byla vyfocena z pohledu. Na jednom plakátu stály dvě velké ještěrky se vztyčeným červeno-černě puntíkatým hřebínkem. Na okraj obrázku někdo, snad Bennieho otec, tužkou připsal: „Galapágy. Souboj gigantů.“

V další chodbě narazila Nana na zarámovanou sbírku známek z celého světa, které zachycovaly ještěrky a další obojživelníky. Převažovaly tichomořské ostrovní státy. Čím menší a méně známá země, tím pestřejší a pompéznější známky měla. Na sbírku mířila zářivka, takže zde bylo víc světla.

Jediná místnost, která tolik nepřipomínala jeskyni, byla kuchyně. Přetékala pohlednicemi, fotografiemi z dovolených, kostřbatými dětskými obrázky, květinami, kořením, všemožnými tretkami a bylo jasné, že tohle je království Bennieho matky, která zřejmě jinak neměla příliš možností mluvit do zařizování domu.

Ze všeho nejdřív ukázal Bennieho otec Naně svá pouštní zvířata. Vzpomínala si, že ji zejména zaujal Pavlův pouštní varan Overlord, jak mu říkal proto, že dokázal vyskočit překvapivě vysoko. Pavel jí vysvětlil, že pro studenokrevná zvířata v poušti je pro přežití velmi důležitá neustálá kontrola jejich tělesné teploty. Proto má pouštní varan na hřebínku jakýsi „teploměr“. Toto „třetí oko“ je složené z buněk citlivých na světlo, a dokáže tak změřit intenzitu slunečních paprsků. Z úkrytu vylézá pouze tehdy, když venku vycítí teplotu, která je pro něj ještě snesitelná.

Nana se přistihla, že si představuje, jak ráda by měla podobný teploměr jako tahle tlustá ještěrka. Radši ale mlčela. Nezdálo se, že by Pavel měl příliš smysl pro humor.

Pavlovu kancelář vyplňovaly chromované regály a temné šanony, působilo to tak nějak maskulinně, napadlo Nanu, i když se už několik let snažila výrazy „maskulinní“ a „femininní“ odnaučit.

V tomhle neosobním pokoji visel jako symbol vzdálené touhy velký zarámovaný plakát se zlatým nápisem „poušť Atacama“: kobaltově modré moře, lesknoucí se zpěněné vlny, sluncem zalitý pruh pobřeží, máslově žlutá poušť a za ní pod sněhem ukryté ostré vrcholky And. V popředí obrázku na písku odpočíval stočený had, rozpoznat z něj byly pouze světle hnědé rámečky kolem očí. Při pohledu na ně se zdálo, že je možné vycítit chvění těla ukrytého v písku. Jak záludné zvíře! Vedle plakátu visela černobílá fotografie Bennieho dědečka v tropické uniformě. Později se Nana dozvěděla, že padl v severní Africe.

Jeho pohled ovládal celou místnost.

Pak jí Bennieho otec ukázal nespály hopsavé. Dokázali vyskočit v písku dva až tři metry daleko, a proto

měli přiměřeně velké terárium, největší, jaké Nana kdy v soukromé domácnosti viděla. Pavel ho vyzdobil kameny, agávami, pouštními květinami a malými písečnými dunami. Na výzdobě terárií si dal očividně záležet víc než na vybavení celého domu.

Nakonec šli všichni do zahrady. Bennieho rodiče nebyli žádní zahrádkáři s přesně vyměřenými záhonky, jak si Nana představovala. Na trávníku stála pod malebnou jabloní dřevěná lavička, velký plochý kámen vedle ní používali Bennieho rodiče k odkládání knih a hromádky rozečtených časopisů o přírodě. Ve stínu domu bylo malé jezírko, cestičky obklopovalo borůvčí a angrešty. Na konci pozemku stál pouštní úl. Byl rozdělený na část, již obývaly včely, které bydlely v plástech, a druhá část byla vyplněna narudlým pískem. Tu obývaly písečné a pouštní včely. Stavěly si úl v zemi a chránily tak půdu před vyschnutím.

Než Nana vstoupila do včelína, nasadil jí Bennieho otec včelařský klobouk. Když jí s vážnou tvářící upravoval ochrannou síť, byla jí jeho blízkost příjemná; vyzařoval určitou sílu. Instinktivně pociťovala k Pavlovi náklonnost – přestože nejspíš neměli společné názory a navíc byla přesvědčená o tom, že je určitě velmi autoritativní.

Rozhovor u kávy se brzy stočil k obtížím, které Pavel právě překonával se svým zverimexem. Pavel se domníval, že zájem o pouštní zvířata v posledních letech prudce klesl. Velmi diskutovaný „návrat do soukromí“ rozhodně nevedl k nové vlně zájmu o exotická zvířata. Lidé považují tyhle naprosto výjimečné obyvatele naší planety najednou za luxusní zboží, něco jako předražený parfém nebo elegantní pero, a raději si kupují kávovary a pořádné zimní boty. „Exotická zvířata a hospodářská stagnace v Německu nejdou dohromady,“ dodal Pavel.

Později se dozvěděla, že musel svůj obchod zavřít. Bennie a jeho otec spolu zacházeli zvláštním distancovaným způsobem, přestože oba byli evidentně v podobné situaci: Bennie ztratil práci, kterou považoval za nejlepší svého života. Pracoval jako novinář v redakci jedněch z největších německých novin, která ovšem musela na jednu propustit řadu zaměstnanců. Po propuštění se ucházel o práci v řadě jiných redakcí, ale copak není novinářů jako zrníček písku na poušti? Bennie, který neměl sklony k trudnomyslnosti a jehož hravost a fantazii od začátku tak obdivovala, založil obratem s Clydem galerii, nabízel kurzy malování v klubech pro mládež a založil časopis pro městskou čtvrť, v níž bydlel.

I při druhém setkání s Bennieho rodiči – seděli v zahradním altánku u Jana a Sylvie, která právě slavila čtyřicáté narozeniny – se řeč rychle stočila na práci a Bennieho otec měl radost, že Nana, která začala vyučovat na univerzitě, má „pořádné zaměstnání“ a nedělá jako Bennie „sem tam něco“. Nezajímalo ho, že Nana dostává za úvodní kurz do výzkumu nauky o paměti čtyři sta eur za semestr a ze své kapsy platí kopie odborných textů pro studenty. Nana na Bennieho obranu dodala trochu rozhořčeně, že vést galerii, vydávat časopis, psát umělecké kritiky a vést malířské kurzy v mládežnickém klubu není podle ní jen „sem tam něco“. Zdálo se však, že Bennieho otce především irituje, že Bennie dělá několik zaměstnání zároveň. Chyběl mu, jak několikrát zdůraznil, „rámeček toho všeho, souvislost“: „Jak chceš něco vybudovat? Něco takového trvá dlouhá léta, několik desetiletí intenzivní práce, dovedeš si to vůbec představit?“

Bennie se ze zdvořilosti pokusil potlačit povzdech. Zřejmě podobný rozhovor už několikrát zažil. Nana sa-

možřejmě věděla, že Benniemu byl cizí tenhle způsob „monumentálního“ myšlení, kterému se podřizoval veškerý ostatní život. Alespoň od té doby, kdy sám zjistil (na rozdíl od svého otce), co znamená zažít krach. Slovo bankrot bylo dnes už téměř archaismem – mluvílo se pouze o insolvenzi. Znělo to elegantněji, téměř neškodně.

Začátkem devadesátých let si Bennie se svou tehdejší přítelkyní otevřel obchod s balónky, který poté, co se do Prenzlauer Bergu přestěhovalo hodně mladých rodin s dětmi, chvíli vzkvétal. Dokud se v levných obchodech neobjevily napodobeniny Bennieho balónků, které byly o polovinu levnější než ty, jež on sám vyráběl.

Jediný argument, který Nana na Bennieho obranu použila a který se Pavlovi trochu zamlouval, byl, že když člověk pracuje na více frontách, nevystavuje se takovému nebezpečí, že ztratí práci.

Trochu nečekaně se Pavel Nany zeptal, jestli by se jí líbil chameleón. Spontánně odpověděla, že ano. Chameleóni jsou jí prý stejně jako tučňáci, nosálové nebo zebry sympatičtí, aniž by to uměla nějak blíže vysvětlit. Zdálo se, že to Bennieho otce skutečně potěšilo a začal trochu rozvláčně vysvětlovat, že chameleóni nade vše milují poušť, což řada lidí neví, jak si už několikrát všiml. Lidé mají ostatně jen velmi matné představy o fauně a flóře pouště. „Je neuvěřitelné, jak tato zvířata dokáží přežít i za nejdrsnějších podmínek!“ zvolal a opakoval: „I za nejdrsnějších podmínek.“ Ve vádí, tedy ve vysušených korytech řek, žijí chameleóni nejčastěji. Ale na rozdíl od řady jiných pouštních zvířat, která jsou schopná urazit velké vzdálenosti při cestách za potravou, stráví chameleóni často celý život v jediném vádí, na pár čtverečních metrech křovisek, a pro lapení potravy pouze vyrolují svůj dlouhý jazyk. Místo aby plynuli energií na pohyb, vsadili na „talent“ a s tím jsou úspěšní.

Nana si už přesně nevzpomínala na další průběh rozhovoru. Podávala se večeře a téma lapení potravy dlouhým jazykem tak Pavel i přes svůj pedagogický záměr opustil, protože bylo přece jen trochu nechutné.

Při jídle se pak rozhovor ještě jednou krátce stočil k politice. Bennieho otec si bez znalosti věci od plic zadával na odbory a nikdo se k němu, kromě Bennieho staršího bratra Davida, nepřipojil. David se otci podobal, působil ale introvertněji, nevypočitatelněji než Bennie.

Bennie nechal poznámky svého otce bez reakce viset ve vzduchu, nezastal se ale ani Davida, přestože sdíleli podobný názor; kdysi o tom Bennie s Nanou diskutoval. Místo toho přešel Bennie na téma klimatických katastrof, o nichž jeho otec rád hovořil.

Později litovala, že s Benniem nezůstali o den déle. V rodinném kruhu byl najednou jiný, mnohem vážavější, vyhýbavější, pasivnější než doma, kde měl neustále hlavu plnou nápadů a namluvil toho tolik jako jeho otec. Vedle svého svérázného a energického otce se nedokázal prosadit.

Skutečnost, že Bennie má svůj domov ještě jinde než v Berlíně (představa malé vesnice jí byla příjemná) a že jsou kolem něj lidé, kteří jej znají daleko lépe než ona, jí do jisté míry uklidňovala. V Berlíně žili ze dne na den a nevěděli, co jim přinese další ráno. V okruhu jejich přátel docházelo k překvapivým rozchodům, ke stejně tak překvapivým svatbám, na svět přicházely děti, jindy došlo na potrat, ztráceli se otcové či matky, objevovali se esotericky osvícení navrátilci, sebevraždy, zářivé úspěchy, zmatení identity, extáze... V jejím životě bylo stabilní jen to, že neustále neměla peníze.

Slzy jí v horku trochu osvěžily, už nebrečela, jen cítila, jak jí stékají po tvářích a krku až za výstřih. Bennieho ješ-

tě neznala dlouho, teprve se vzájemně poznávali. Není to tak dávno, co se seznámila s jeho rodinou – klanem z druhého konce Německa –, a už se znovu míchaly karty, vše se měnilo, obracelo vzhůru nohama. Nyní budou muset opustit dům; kdo ví, kam se Bennieho matka přestěhuje, možná k jedné z obou starších dcer – Sylvii nebo Anně –, určitě se kvůli tomu ještě pohádají. A Bennie už nikdy nezasedne se svým otcem k jednomu stolu.

Když Nana zaslechla, že Bennie zavěsil, otřela si slzy, protože si předsevzala, že bude hrát „silnou“. Dospěla mezitím k přesvědčení, že pro muže, který právě ztratil otce, je nejlepší, když vedle sebe bude mít „silnou“ ženu, o níž se může opřít a jež vyzařuje „dobrosrdečnou suverenitu“. Nedokázala si to sice představit, aniž by se nemusela usmát, ale stejně: Jak se má k Benniemu chovat? Měla by mu navrhnout, aby se šli projít? Nebo si sednout se sklenicí studené vody ke kuchyňskému stolu? Nebo se zeptat, jestli chce být sám?

Přestože Nana celou dobu čekala právě na tenhle okamžik, zdálo se jí najednou, že přišel moc rychle. Vyděšeně upustila štětec do nádoby s lakem. Nejprve na Bennieho jen tak zírala, pak se k němu rozběhla jako malá holka, nejistě ho zatahala za košili a sklopila hlavu. Bennie jí položil ruku kolem ramen – pak se zase rozbrečela, on ne.

Mlčky se objímali. Nakonec ji pustil a odešel do ložnice. Najednou jí bylo jasné, co teď Bennie udělá – to, co dělal v každé obtížné situaci jako první: zapálil si. Představovala si, jak sedí rozvalený na posteli a v horku mu po obličeji stéká pot. Tvář mu lehce halil kouř, pohled upíral na zem, jako by ho právě zatklí.

V tuhle chvíli po něm silně zatoužila.

Když dokouřil, vrátil se a dál mlčky natíral skříň. Trvalo to nejméně půl hodiny. Přišlo jí to groteskní, ale čím déle

natírali – pryskyřičnatou vůni glazury bude od toho dne vždy spojovat se smrtí –, tím smysluplnější se jí vše zdálo. Bennie horečně pokračoval v práci. Zatímco se zaměstnával lakováním skříně, vyprávěl – pomalu a s mnoha pauzami –, co se stalo.

Ve včelíně bylo nesnesitelné horko. Jeho matka proto už několik dní nešla dovnitř. Úzký a zevnitř z části térem vymazaný domek se v horkých dnech vytopil jako pec. Ve Švédsku dnes bylo dvaatřicet stupňů, v Dánsku a na severu Německa šestatřicet a na jihu dokonce osmatřicet. Přesto strávil jeho otec ráno v úle (vždycky brzy vstával, v době, kdy šli Bennie s Nanou často teprve spát), čistil mřížky, doplňoval živiny, přitáhl několik šroubů, nastavil ventilaci písečným včelám. Byl v dobré tělesné kondici, i když občas míval srdeční slabost. Pak ho Bennieho matka volala k snídani. Jestli otec už nereagoval a matka ho našla ve včelíně, nebo „se zhroutil“, když vycházel ven, to Bennie nevěděl.

Nana chtěla Bennieho obejmout, ale už se opět nemohla rozhodnout mezi touhou dotknout se ho a snahou nevnucovat se mu. Jen ho krátce pohládila po předloktí.

Pak Bennie mluvil o matce. Tolik s otcem prožila – čtyřicet dva let! Vyrovná se vůbec s touhle ztrátou? Navíc je jasné, že nemůže zůstat v domě sama. Bennieho otec byl vždy víc fit než matka, a každý tak trochu předpokládal, že ona „odejde“ jako první.

Bennie pak dlouho nic neříkal a zarputile natírali skřín podruhé. Ani nečekali, až první vrstva laku zaschne. Nana byla ráda, že tahle ohromná skřín vyžaduje tolik práce. Vlastně nemělo příliš smysl natírat skřín v kuchyni, jenže v ložnici i pracovně stály hromady beden s věcmi. Navíc by kvůli vůni laku – tak omamná byla – nemohli usnout. Kuchyně se stala takovým logistickým centrem bytu.

Když natřeli skříň i podruhé, prohlásil Bennie, že má hlad. Většinou vařil on, ale dnes se ujala přípravy jídla Nana – na pánev hodila zbytky brokolice a těstovin ze včerejška, vmíchala rajčatovo-bazalkovou omáčku, kterou našla na vrchu jednoho z kartónů. Když seděli u stolu (který jako jediný kus nábytku už stál na svém místě), zeptala se Nana, jestli mezi ním a otcem zůstalo ještě hodně nevyřčeného. Jestli se ho chtěl ještě na něco zeptat.

Bennie nejprve zavrtěl hlavou. „Od té doby, co jsem pryč z domu, nemáme tak pevné vztahy...“

Pak, když vypil druhé pivo, řekl: „Je vůbec možné všechno vyřešit? Samozřejmě že ne.“

Zase mlčeli, dokud Bennie nepokračoval: „Proč v polovině šedesátých let, kdy všichni zakládali komunity, četli Sartra a Blocha nebo protestovali proti Vietnamu, vstoupil do klubu turistů a zpíval lidovky. Možná měl jen slabost pro čerstvý vzduch, nevím. A proč pořád tak visel na rodině, když se stejně nejvíc zajímal o svůj obchod a ty potvory. Proč si vůbec neužíval svého volného času, když mohl po šedesátce obchod konečně zavřít. Proč to po čtyřiceti letech otročení bral pořád jako katastrofu.“

O tom všem slyšela Nana poprvé. Dosud ji udivovalo pouze to, že má Bennie tolik sourozenců. Čtyři! Ona měla jen Filoua, který se správně jmenoval Filip. A kdyby se tehdy nenarodila dvojčata, rodiče by se o druhé dítě už nepokoušeli, jak jednou matka jen tak mimochodem při tupírování účesu prohodila.

Nana si vzpomínala na to, že Bennie vyprávěl, že tolik dětí chtěl především otec. První čtyři, Sylvie, David, Anna a Benjamin, se narodili poměrně rychle po sobě, a Eva dala Benjaminovi tohle jméno, protože si myslela, že zůstane nejmladším. Ale o pět let později se narodil Tomáš. Stal se tátovým oblíbencem, ve škole přeskočil

jednu třídu, byl eso v přírodních vědách a navíc dobrý sportovec. Asi ve dvaceti se s rodinou rozešel a odcestoval. Když se Nana ptala proč, říkal Bennie „Ach, to je složitý příběh“, „Tak přesně to taky nevím“ nebo „Chtěl bych, abys nejdřív poznala mého otce osobně“. Někdy přešel i do protiútoků: „Proč tě to zrovna teď zajímá?“

Jednou, když se po vernisáži rozvalovali již trochu opilí v křesle, začal jí Bennie vyprávět, že jeho táta „nejdřív chtěl hromadu dětí, ale když jsme byli na světě, stačilo mu občas nás pyšně předvést. Jo jo, před ostatními na nás byl vždycky ohromně pyšný.“

Když se pak Nana chtěla ptát dál, natáhl se Bennie vedle ní a pomalu jí vyhrnul sukni.

Ten večer nešli spát pozdě. Nana Benniemu ještě masírovala záda, a pak jí položil hlavu na hrud' a usnul. Poprvé šli spát úplně nazí. Možná se tak po tom všem Naně cítil být blíž. Možná se jí přece jen podařilo vyzařovat trochu té „dobrosrdečné suverenity“. Když ležela tiše v posteli, zaposlouchala se do tlukotu svého srdce. Všimla si, že zase začíná hyperventilovat. Síla zvyku. Dýchala pomalu a soustředěně. Nádech výdech. Nádech výdech. Najednou se jí zdálo, že Bennieho zná vlastně příliš krátce! Nádech výdech. Nádech výdech. Bylo vůbec správné nastěhovat se tak rychle do jednoho bytu? Nádech výdech. Nádech výdech. Nádech výdech.

Nana se pomalu uklidnila a zase dokázala jasněji přemýšlet. Zamyslela se, zda by na Bennieho místě hned nevolala všem sourozencům a tetě Lízince. On telefonoval jen matce. Telefon předtím několikrát zvonil. Určitě to byla Anna nebo David, možná znovu volala Sylvie. Nana věděla, že Sylvie si s Davidem nerozumí. A že i Anna má se Sylvíí chladnější vztahy, ale Bennie prý s oběma sestrami vychází dobře, s Davidem už tolik ne, i když mu

mohl být jako herec vlastně svými zájmy nejbližší. O Tomášovi nikdo téměř nic nevěděl. Dali mu vůbec o smrti zprávu? Měli kam?

Nana byla ještě dlouho vzhůru a neustále si kladla otázku, jak se má zítra, pozítří, další dny k Benniemu chovat. Zaleze si Bennie zase do své komůrky bez oken v galerii, kterou nazývá ochrannitelsky „kancelář“? Pravděpodobně. Třeba by mu mohla strčit do kapsy nějaké milé překvapení. V jedné z beden s potravinami měla marcipánová srdíčka; snad je zítra najde včas. Nebo je to hloupý nápad? Není dětinské strkat do kapsy někomu, komu právě zemřel otec, barevná srdíčka jako dítěti, které se bojí písemky z matematiky? A vůbec marcipánová srdíčka v tomhle horku? Něco takového se hodí spíš v únoru.

Ještě jsem nic takového nezažila, přiznala si později. Připadala jsem si jako první člověk na Měsíci. Když jsem šla od telefonu, cítila jsem se jako ve stavu beztlíže, přišlo mi hloupé, jak jsem Bennieho zatahala za košili, když se vrátil od telefonu, že neplakal on, ale já, i to, že mě *vzrušilo*, jak tu seděl a kouřil, i když jsem doposud kouření považovala za jeho jedinou slabost a kuřáky vlastně *nenávidím* –

Protože nemohla usnout, vstala a začala vyklízet další bedny s osobními věcmi. Dobře že nemá takovou práci, kde by musela každé ráno nastoupit v devět odpočatá a svěží. Ovšem je hloupé, že ač má čtyři zaměstnání, vydělává tak málo, že si nemůže dovolit zaplatit ani pořádné stěhováky. To Bennieho rodiče také nedokázali pochopit. Když Nana do telefonu řekla: „Děkuju, všechno proběhlo v pořádku, už máme vše pod střechou, ale děsně mě bolí záda,“ následovala odpověď: „No, těžké věci jste přece nemuseli tahat sami.“

Nana dál vybalovala koření, krabičky s čaji, sbírku otvíráků, zbylé příbory, léky, ručníky, hadry na úklid, igelitovou tašku, do níž uložila opalovací krém, hřeben, kartáč a šampóny. Opalovací krém položila na parapet.

Jediné, co jí teď pomáhalo, bylo uklízet. Vybalovat, uklízet, vybalovat a uklízet. Sem a tam, sem a tam, ale ne příliš rychle.